

Тестування як засіб контролю знань при вивченні української мови як іноземної

Архипенко Л. М.

*доц., к. філол. н., доцент кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна
e-mail: liudm.arkh@gmail.com*

Теоретичне осмислення проблем методики викладання української мови як іноземної та контролю перебуває в колі зору філологів й не викликає сумнівів щодо актуальності. Якість знань постійно підвищується, що, на нашу думку, пов'язане насамперед з відкритістю суспільства, з прийняттям нами багатьох західних цінностей як в економіці, так і в культурі та освіті. Викладання будь-якої іноземної мови, української мови зокрема, – це проблема комплексна, багатоаспектна. Останнім часом учених-лінгвістів, викладачів цікавлять не тільки проблеми навчання, викладання, але й проблеми контролю якості знань студентів. Цей аспект завжди був важливим. Останнім часом до системи освіти висувають нові вимоги – вимоги інтернаціоналізації освіти, а це зі свого боку актуалізує питання про перевірку якості знань студентів.

У процесі зближення та гармонізації систем освіти країн Європи з метою створення єдиного європейського освітнього простору надважливим стає створення об'єктивної системи контролю знань, одним із напрямів якого є тестування, а нові соціальні умови визначають потребу суспільства в отриманні незалежної, об'єктивної інформації про якість отриманої та наданої освіти.

Контроль знань студентів має проводитися на найвищому міжнародному рівні та відповідати тим самим вимогам, що висуваються, наприклад, до тестування студентів, які вивчають англійську як іноземну. Відомо, що тестування вже давно є основним засобом контролю знань студентів у США та багатьох країнах Європи – достатньо згадати такі тести, як TOEFL та IELTS, які покликані перевіряти рівень знання англійської як іноземної.

Останнім часом в Україні поряд з традиційною системою оцінювання та контролю якості навчання учнів та студентів склалася відносно нова система – тестування, де тести – засіб вимірювання навчальних досягнень студентів. Характерними особливостями тесту, на відміну від інших видів контролю, є його об'єктивність та надійність, які забезпечує ретельна підготовка тестових матеріалів і аналіз результатів тестування, чітка спрямованість на контрольований аспект, зручність та компактність форми, економність у часі. Тест – це точний інструмент вимірювання контрольованого процесу, а тестування – не просто сам процес проведення тесту, а й тривала підготовка матеріалів тесту, аналіз результатів тесту. Крім того, тестування може бути не тільки засобом контролю, а й засобом навчання. Як зазначає Л. Пас, сьогодні «тестування – це один із активно використовуваних методів діагностики навчальних досягнень, що водночас дозволяє керувати навчальним процесом, оскільки виявляє прогалини в знаннях і дає можливість викладачеві робити акцент на окремих важко засвоюваних питаннях чи навіть темах змістового модуля» [4].

Отже, тестові завдання можуть і мають використовуватися не лише як засіб контролю знань студентів, але також і як матеріал для підготовки до тестування, як вправи, на основі яких відбувається навчання різних видів мовної й мовленнєвої діяльності.

Тести не повинні бути чимось стороннім у процесі навчання українській мові як іноземній, а мають органічно входити в цей процес, бути його частиною. Тестові завдання в посібниках, призначених для тренування студентів та підготовки до тесту, виконують не тільки функцію контролю, але й функцію навчальну, тренувальну – вони покликані підготувати часників тестування до складання тесту не тільки в лінгвістичному плані, але й у методологічному й психологічному, що не менш важливо, ніж знання лексики та граматичних конструкцій.

Зазначимо, що більшість сучасних посібників містить завдання в тестовій формі; вони відкрито декларують, що призначені для підготовки до складання тесту. Проаналізуємо основні переваги та недоліки таких посібників. Насамперед – про недоліки:

- відсутні комплексні посібники, які б пропонувалися вправи, тести та довідковий матеріал з усіх видів мовної діяльності. Це, мабуть, пов'язане з тим, що такий посібник був би великим за обсягом. Проте спроби створення комплексів допомоги навчально-тренувальних тестів все-таки є;

- при використанні багатьох посібників виникає побоювання, що студенти сприйматимуть заняття з української мови не як процес навчання, а як процес своєрідної підготовки лише до виконання тесту, хоча насправді мета будь-якого навчання – це не складання тесту, а оволодіння комунікативними навичками. Щоб уникнути цього, на наш погляд, у посібниках необхідно подавати не тільки тести, а й завдання, які готують до виконання цих тестів, та мовні вправи, що полегшують студентам виходження в мовленнєвий процес. Крім того, часто тестові завдання в посібнику не мають системного характеру: запропоновано тільки підсумкові (контрольні) тести без діагностичних, а контрольні – лише поурочні й не покривають увесь матеріал посібника.

Для успішного навчання мови та підготовки до тесту, на нашу думку, посібник має відповідати наступним вимогам:

- мати комплексний характер, тобто охоплювати різні аспекти мови, окремі частини посібника потрібно поєднувати за принципом лексичної / граматичної наступності;

- наявність граматичного / лексичного коментаря, а також необхідних пояснень до текстів для читання та теоретичних пояснень до створення письмових текстів;

- у посібнику можуть міститися тестові завдання різних типів, тобто не тільки контрольного плану, а й навчального.

Отже, використання тестування і як засобу контролю, і як засобу навчання української мови як іноземної – перспективний напрям. Тести на заняттях з мови виконують низку важливих функцій: допомагають студентам вивчити та закріпити матеріал; спрощують викладачеві перевірку знань студентів, допомагають діагностувати рівень їхніх знань, а відтак – розподіляти студентів за групам відповідно до рівня знань; готують студентів не лише в лінгвістичному, а й у психологічному плані, оскільки правильне виконання контрольного тесту залежить не тільки від знання української мови, а й від знання лінгвокраїнознавчих реалій, а також і від уміння студента поводитися в стресовій ситуації. Використання тестів у процесі навчання позбавляє не лише власне мовних, а й багатьох психологічних труднощів, а застосування «різноманітних методів і прийомів активного навчання спонукає студентів до власне навчально-пізнавальної діяльності, що дозволяє створити атмосферу мотивованого, творчого навчання й одночасно вирішувати цілий комплекс навчальних, виховних, розвивальних завдань» [1, с.126] .

Література:

1. Архипенко Л. М. Про інноваційні технології в процесі навчання української мови як іноземної. Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти: збірник наукових статей за матеріалами XVI міжнар. наук.-практ. конф., 19 жовт. 2021 р. Харків: Іванченка І. С., 2021. С. 126-130.
2. Василенко Н. В. Вивчаємо українську мову: елементарний курс для іноземних студентів». Підручник. Черкаси, 2017. 150 с.
3. Ісаєнко Т. К., Козуб Г. М. Система тестів з української мови як іноземної для студентів усіх спеціальностей. Практикум. Полтава: ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка, 2010. 50 с.
4. Пац Л. І. Тестування як засіб оцінювання й корекції знань іноземних студентів з української мови. URL: <https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/18626/>.pdf
5. Український а мова як іноземна : Підготовка до тесту. Тренувальні завдання Середній рівень: навч. пос. / О. М. Новікова, О. Г. Тулузакова, У. М. Штанденко; під ред . О. М. Новикової. Миколаїв: Вид - во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 332с.